

tékét mi sem szimbolizálja jobban, mint az, hogy a kor legünnepeltebb színpadi csillagai nem csupán arisztokrata módon éltek, hanem törvényes házasságok útján váltak valódi arisztokratákká. Az út mérföldköveit a férfiak jelzik. A kis Ilkát pályája elején még Szigligeti Ede részeges színész fia verte, ha nem volt vele megelégedve, pályája végén pedig mint Kinsky gróf, akkor még titkos hitvese előtt maga a trónörökös térdelt meghallgatást esedezve.

Az időpont véletlen, de a tendencia egyáltalán nem az, hogy az „Így élt” sorozatban szinte a Krúdy-regénnyel egy időben jelent meg Karcsai Kulcsár István könyve Blaha Lujzáról. Pálmay Ilka idősebb pályatársa, példaképe és vetélytársa meglehetősen hasonló életpályát futott be, mint az előző mű hőse, és ha megvizsgáljuk a magyar színpad csillagait, Schodelnétől Bajor Giziig ezek a jegyek bizonyos mértékig mindenütt kimutathatóak. A pálya megindításához szükség van egy férfi támogatóra, legtöbbször a férjre, aki, mint egy kiégett indítórakéta válik le majd a karrier pályái magasabb szintjén a nőről, miután teljesítette feladatát. A karrier a magasabb társadalmi körökbe való bekerüléssel stabilizálódik, kezdetben ez mindenképpen középnemesi vagy főnemesi barátot, férjet jelent, később a férj már lehet jómódú polgár vagy akár író, esetleg művész is. Karcsai Kulcsár István mindenesetre igyekszik pár vonással felvázolni ezt a hátteret, persze úgy, hogy ne kopjon meg a magyar színháztörténet egyedülálló csillagának legendája sem...

Ugyanennek a programnak a jegyében került a „Csikos” könyvek közé Krúdy Gyula *Primadonna* című kisregénye, vagyis „regényes története” a múlt század nagy primadonnájáról, Pálmay Ilkáról, „aki meghódította a világot”. A karriertörténetek mindig nagyon jellemzőek egy korra. Nem véletlen, hogy egy adott környezetben ki hogyan, milyen áldozatok árán emelkedik ki, és mit jelent ez a főlemelkedés. Pálmay Ilka még egy olyan országban lép színpályára, ahol a jobb családok kitagadással fenyegetik lányaikat, ha ilyesmire gondolni is mernek, de aztán a siker fényében már eszük ágába sincs beváltani ígéretüket. A színésznő ugyanis kívül áll az úri társaságon, ám a színésznőből lett primadonna ér-

Változatos program, mondhatjuk összefoglalóként, főként human érdeklődésű lányoknak, tehetjük hozzá, bár azt is tudjuk, ma már nem annyira élesen elhatárolható a két nem irodalmi izlése sem. Mindenesetre örömmel konstatálhatjuk, hogy valamiféle értékmérés folyik a különböző kulturális javak megőrzésében. Az is egyértelmű, hogy a kulturális értékeket nem csupán a remekművek közvetíthetik, hanem nagyon sok csatornán, sokféle koncentrációban eljuthat a fogyasztóhoz.

Rigó Béla

Krúdy Gyula: *Primadonna*. Móra. 192 oldal, kötve 32 Ft;